

LUCEAFĂRUL

A. MURANU

Anul VIII.

Nr. 6.

Sibiu, 16 Martie 1909.

*
Abonament:

Austro-Ungaria:	România:
1 an . . . 12 cor.	1 an . . . 16 cor
Ed. de lux 20 *	Ed. de lux 25 *
6 luni . . . 6 *	6 luni . . . 8 *
Ed. de lux 10 *	Ed. de lux 13 *

Editia pentru preoți, învățători și
studienți: 1 an 8 cor., în România și în
Străinătate: 1 an 14 cor.

SUMARUL.

- C. Sandu-Aldea . Seceta (novelă).
 Octavian Goga . Cantorul Cimpoi (poezie).
 Maria Cunțan . Clipa 'n care-mi ești aproape (poezie).
 Gh. Tulbure . Coloniile macedo-române din Ungaria și tinerețea metropolitului Șaguna.
 G. Rotică . Singurătate (poezie).
 D. N. Ciotori . Din țările scandinavice: Muzeele în aer liber. Skansen.
 A. Cotruș . Sonet (poezie).

Ilustrațiuni: Din Skansen: Casă țărănească din „Mora“ Dalecarlie; Cartierul Laponilor; Muntele renilor. Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu“. Charles Darwin.

- Simion Gocan . Floarea Cucului.
 E. Hodoș . Pagini străine: Ivan Turgheniev: Ceasul.
Dări de seamă: M. Sadoveanu: Oameni și locuri (A. C.).
Cronică: . . . Darwin (O. C. T.). O reunioare harnică (T. C.). Conferințe în Brașov (L.). Revista „Transilvania“ (T.). — Poșta Redacției. — Poșta Administrației. — Biografie.

AUSTRO-UNGARIA:

ABONAMENT:

1 an	12 cor.	Ed. de lux	20 cor.
6 luni	6 " "	" " "	10 "

Ediția pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 8 cor.

România și în Străinătate:

1 an	16 cor.	Ed. de lux	25 cor.
6 luni	8 "	" " "	13 "

Ediția pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 14 Cor.

Reclamațiile sunt a se face în curs de 15 zile după apariția fiecărui număr. Pentru orice schimbare de adresă se vor trimite 20 bani în mărci postale.

Abonamentele, plătite înainte, sunt a se trimite la adresa:

Adm. rev. „Luceafărul“, Sibiu (Nagyszeben).

În Librăria lui W. Krafft în Sibiu (Nagyszeben) se află:

Cărți mai noi.

Prețurile în coroane.

- Andersen, H. C., **Povestiri**. Traducere de Ruxanda Vlăhuță. 2.50.
 Caraivan V., **Povești de pretutindeni**. 2.—
 Delavrancea, **Apus de soare**. Dramă în 4 acte. 2.—
 Delavrancea, **Sultănică...** Novele: *Zobie, Răzmira*, etc. 2.—
 Eminescu M., **Poezii**. Ediție îngrijită după manuscrise de I. Scurtu. 1.50. Pe hârtie fină 2.—
 Gârleanu Em., **Intr'o noapte de Mai**. Novele și Schițe. Ilustrații de A. Satmary. 2.—

Prețurile în coroane.

- Iorga N., **Istoria literaturii românești** în veacul al XIX-lea, în legătură cu desvoltarea culturală a neamului. Vol. I și II à 5.—
 Maiorescu T., **Critice**. (1866—1907). Ediție completă. Vol. I, II și III à 1.50.
 Nicola, Dr. E., **Contagiuni venerice**, profilistica și vindecarea lor. 1.50.
 Rosetti, D. R., **Dincolo de hotare**. Note din călătorie. 2.50.
 Speranția, Th. D., **Fete de azi**. Roman. Vol. I 2.—, Vol. II 1.50.
 Sterian, Dr. E., **Educația sexelor**. Ediția a II-a. 1.50.

Biblioteca românească Enciclopedică „Socec“. ☈ ☈ Biblioteca pentru toți. ☈ ☈ ☈

Complect în deposit!

LUCEAFĂRUL

REVISTĂ ILUSTRATĂ PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ. APARE DE DOUĂORI PE LUNĂ

sub îngrijirea unui comitet de redacție.

Colaboratori: I. Adam, I. Agârbiceanu, Andreiu Bârseanu, Z. Bârsan, G. Bogdan-Duică, Dr. I. Borcia, Dr. T. Brediceanu, I. Ciocârlan, V. Cioflec, D. N. Ciotori, Al. Ciura, Maria Cunțan, I. Duma, Elena Farago-Fatma, O. Goga, Enea Hodoș, Dr. I. Lupaș, Dr. G. Murnu, H. P. Petrescu, Ecaterina Pitiș, M. Sadoveanu, C. Sandu-Aldea, M. Simionescu-Râmnicianu, I. U. Soriciu, Caton Theodorian, Gh. Tulbure.

Orice reproducere, fără indicarea izvorului, este oprită.

Seceta.

I.

Cea din urmă zi a celui mai trist an din viața lui așternu peste nemărginitul văl de doliu al câmpului negru frumoasa mantie albă a mult doritei zăpezi. Uitându-se la cernerea fulgilor reci și moi, Dinu Rogoz avea impresia că albul lor păenjeniș prindea ca o mreajă deasă toate necazurile lui, dacăndu-le cu el și pentru întâiaoară, după opt luni de zile, fața lui se lumină, întocmai cum se luminează o luncă verde când scapă soarele din nor. Își lipi fruntea caldă de geamul rece și stătu așa multă vreme fără să bage de seamă că nu vede nimic. Apoi, într'un târziu, se rupse de unde stă, și aruncă pușca pe umărul drept și plecă.

Cuprins de un nespus curaj de a trăi și a birui, Dinu Rogoz strângă căt putea cureaua puștii. Sgomotele vieții din Răscrucea pătrundeau limpezi în auzul lui, ca și cum ninsoarea ar fi înlesnit sborul lor prin văzduh. Un Român care stă în poarta casei lui îi zise:

— Credeam că au mâncaț-o lupchii și ia uite-o, ia!

— Și nu-ți place? — îl întrebă Rogoz.

— Ba bine că nu! Acuma râde grâul sub zăpadă. Râde, nu altceva.

Eșind din sat, Dinu Rogoz se îndreptă înspre un pâlc de ulmi ce abia se zărează, ca printr-un văl des. În zăpadă moale picioarele i se afundau până la glesne, îngreunându-i mersul. Stoluri mari de ciori se roteau prin văzduh cronicănd, se abăteau ca la o comandă prin pomi, se lăsau ca o scuturătură de cărbuni pe zăpadă. Fire us-

cate de burueni răsăriau ici-colo, triste, tremurătoare în bătaia vântului. Zăpada era învolburată ca într-un sorb, spulberată în șuvițe subțiri, care măsurau întinderea ca un fum albăstriu. Rarii pomi goi scârțăiau, părăiau, gemeau. Ciocârlii răslețe se săltau în sus și se lăsau în bătaia vântului care le legănă prin păenjenișul ninsorii. Teșii de ciocani ai porumbiștilor răsăriau de sub zăpadă ca niște cruci mărunte într-un cimitir nemărgenit.

Pentru Dinu Rogoz ziua aceea era ca o trâmbiță de însuflețire. Ea îngropă deodată iarna cea neagră, moinoasă și plină de boleșnițe, ea facea să amuțească trista picurare a burlanelor, aducea cu ea două semne mai de seamă din care el trăgea încheierea că s'au sfârșit necazurile lui: cânele Bursuc nu mai urlase în bătătură și cucuvelele nu-i mai cântase pe coș de câteva zile. Aceste semne bune aruncau viața lui de până atunci la o depărtare de nemăsurat, întocmai ca un mare ochian cu care te uiți prin obiectiv.

Viața lui de până atunci?... Foarte simplă și foarte banală. Ea începea cu adevărat dela căsătoria cu o fată care nu era de potriva lui și se încheia cu un bilețel albastru, parfumat, pe care soția lui aruncase grăbită cuvântul: „Adio!“ În cele dintâi clipe gândul de a-și pune capăt zilelor îl arse prin creer ca o sărmă roșită în foc. Și nici azi nu poate înțelege cum de nu l-a ucis durerea ce se surpare pe el ca un munte năprasnic. Își aduce aminte numai atât că a fugit ca un nebun din odaia ce i se părea înnecată în fum

înăbușitor și s'a pomenit la cel mai bun prieten al lui, Iancu Temelie, care ținea cu arendă moșia Poenarii din județul Prahovei. Și iarăși, fără să prea știe cum, se pomeni într-o bună dimineată arendaș al moșioarei Răscrucăea, cale de trei ciasuri cu trăsura dela Poenarii lui Temelie și tăiată drept în două de șoseaua București—Ploiești. Un doctor ar fi prescris de sigur o altă cură lui Rogoz decât aceea de arendaș, dar Temelie nu era doctor, iar Dinu Rogoz era pe atunci — după cum singur spunea mai târziu — ca o cărpă. Ca un om svârlit deodată în mijlocul unei ape mari, el trebuia să se sbată spre a nu se înecă. Răscrucenii se încredințără în curând că acest arendaș era cel mai cinsit din căți se perândaseră pe la ei.

Rogoz hoinări mult în ziua aceea care încheia un an. Rătăci mult, fără nici un gând anumit. I se păreă că neîncetata viscolire făcea cu neputință fixarea gândurilor lui...

Ajuns acasă pe la aprinsul lumânărilor, dete pușca la șters și ceru o cafea. Se așeză lângă sobă și când să ducă la gură ciașca de culoarea fragului, curtea se umplu de sgomote felurite: pocnete de bice, muget de buhaiu, lătrături și chelălăituri de câni. Apoi un clopot de acioaie revărsă două sunete limpezi și o voce groasă de om îndemnă:

— Hai boulenii dela roată, mă!

O salvă de pocnete grozave răspunse acestui îndemn și vocea groasă se auzi la fereastră, însoțită de răsunetul clopotului și de mugetul aspru al buhaiului:

„Din picioare-l treieră,
„Cu nările vântură,
„Coada lungă primitea,
„Cu urechea 'n sec turnă.

Și nu trecuă nici cinci minute dela plecarea cetei, când ușa se deschise binișor și o mână se ivi prin deschizătură. Mâna aceea scutură un clopoțel și se trase repede îndărăt. Arendașul Răscrucii se repezi la ușă și o deschise: în față lui stă Iancu Temelie, cu o sarică lățoasă pe umeri, cu o căciulă țugiuată 'n cap.

— Am venit și eu cu plugușorul. Mă pri-mești? Am trimis iarna să-ți dea de veste.

— Parcă te-aduse Dumnezeu, frate Iancule. Hai! Lasă sarica! Smeado!

Iancu Temelie aruncă sarica și căciula pe un scaun în sală și intră în odaie, frecându-și mâinile?

— Altfel? Cum te mai lauzi?

— Potrivit.

— De mult te ninge?

— De azi dimineață... Smeado! Să pui masa în odaia din fund și să scoți niște sânge de iepuras.

Cei doi prieteni se priveau de câteva minute, fără să-și spue nimic. Dinu Rogoz avea privirea turbure a omului „băut“. Iancu Temelie stă rezemat într'un cot, cu fruntea încreștită. Între ei plutea parcă un nor. În cele din urmă Rogoz începă vorba:

— Greu mi-a fost, frate Iancule!

— Cred! — răspunse acesta.

— Seara mă culcam în cântec de cucuvele sau în urletele lui Bursuc, dimineață mă deșteptam în picuratul burlanelor.

Iancu Temelie umplu paharele și ciocni:

— Eh! Aşa-i viața. Hai noroc!

Dinu Rogoz goli paharul dintr'odată, apoi urmă:

— Când am dat foc la sobe astă toamnă, una din ele făcea fum. Ce dracu? — îmi zic eu. Care să fie pricina? Când colo ce să-mi vadă ochii? Toate cucuvelele pe care le împușcasem căzuseră pe coș și-l înfundase. Douăsprezece! Auzi?.. Hei, dar... (aci se opră din povestit, și turnă un pahar de vin și-l goli iar dintr'odată) ... Picuratul burlanelor mă omoră cu zile. Aci semănă cu druitul unei darabane, aci cu bătăile unui ceas, aci cu sunetul unei toace de lemn, aci cu un cântec foarte simplu și foarte trist... Dacă mă deșteptam prin puterea nopții, nu mai puteam închide ochii până la ziua...

— Dar dumneaei ce caută aci? întrebă deodată Iancu Temelie, arătând fotografia Liliei pe biuroul lui Rogoz.

Rogoz îngălbenea ca isbit drept în inimă și nu răspunse nimic.

— Ce caută ea în casa ta? Eu știam că te-a lăsat și a fugit cu altul. Nu?

— Ba da! — îngâna Rogoz încet.

— Atunci?

Și Temelie se ridică încruntat:

— Când ai venit la mine prin Mai plân-

gând ca o babă, și-am spus: fii bărbat, Dinule, și nu te pierde cu firea pentru o desmățată. Așa am pătimit și eu și nu m'am prăpădit. Am zvârlit în foc tot ce mi-o putea reaminti și iată-mă azi om în țoată firea. Închide ochii și sărările și tu în foc tot ce îți-a rămas dela ea. Tu n'ai vrut să ascultă vorbele mele. Te las!

— Stăi! — zise Rogoz. Stai și mă ascultă.

— Ce să te ascult? Tu nu ești om.

— Nu pot! Nu pot! — scânci Rogoz. Știi boala mea de inimă.

Celalalt se opri cutremurat de un fior neînteleș. Nu era milă ceeace simțea el în clipele acelea. Era o furie de fiară împotriva aceleia pentru care prietenul lui scâncea ca un copil.

— Zi mai bine că nu vrei. Fă cum știi. Și eu voi avea grijă să dau de știre Liliei tale că tu o bocești și astăzi.

Ah! Ce crud era acest Temelie! Vorbele lui pătrundeau adânc în sufletul lui Rogoz, turburându-l. Dar ce spunea el, era drept: fotografia aceea trebuia săvârlită neapărat în foc. De multeori cercase bietul Rogoz să se scape de ea. Dar cum punea mâna pe ea, se simțea străbătut ca de un fior de foc și se pomenea plângând și întrebând-o: „ești fericită, Lilio? Spune?“

— Nu pot! Nu pot! repetă el. Sunt un mișcător, frate Iancule. Scapă-mă tu!

Celalalt surâse a milă, luă fotografia de pe biurou, trecu pe lângă Rogoz, scrâșnind din dinți, îngenunchiè la gura sobei, trase jări mult în față și aruncă pe acest rug chipul femeiei necredincioase. Flăcările îl prelinseră, îl învăluiră, îl mistuiră în câteva clipe. Iar celalalt, cu față acoperită cu palmele, suspină:

— Auzi cum părâie mititica!

Ce albă era ziua anului nou! Cei doi prieteni porniră să facă o plimbare cu sania. Dinspre ziua se lăsase ceață și această ceață înghețase pe crengile pomilor ca un mărganean de argint, înbâcsise văzduhul ca o vată, înghețise orizonturile. Totul era alb: și cer și pământ și văzduh. La întoarcere cei doi arendași coborîră din sanie și spuseră vizitiului să măie înaintea lor. Iar ei așteptară până se înneță sania în pustiul cel alb și porniră pe jos în urma ei. Era o liniște ciudată și

turburătoare de suflet. Pe marginea drumului buruienile păreau niște sorcove de diamant. Între cer și pământ, de jur împrejurul celor doi prieteni se aşezase ceva rece, alb, inpalpabil, de nepătruns, ceva ce nu se putea numi și ei se întrebau uneori de nu e numai o părere a lor. Aveau impresia că la zece pași de ei se sfârșește pământul și se mirau cum de mai puteau înainta... Păreau doi naufragiați ce înnoata din toate puterile spre a ajunge corabia ce abia se mai zărează. Rarii drumeți cu cari se întâlnneau răsăreau că din ceață la câțiva pași de ei și se perdeau foarte repede ca niște momâni albe în Albul nemarginit...

— Uite-o urmă de vulpe! — zise într-un târziu Temelie. Uite și una de lup.

Și arendașul Poenarilor chiui vizitiului să opreasca...

II.

Pe la sfârșitul lui Maiu... Arendașul Răscrucei se ducea la Poenari...

Răscrolit de roți, praful drumului curgea de pe ele ca o cenușă, se înălță cătva timp în văzduh și se lăsă apoi la pământ, prăfuind și mai mult buruienile ce înăbușau sub pulberea de pe ele. Era atâtă arșiță pe lanuri că frunzele porumbului se răsuciseră ca țigăriile, iar celealte sămănături păreau că se sbat de moarte.

Vizitiul întoarsc capul și zise:

— Nu se poate să nu ne plouă până diseară, că prea arde soarele.

Dinu Rogoz răspunse:

— Unde dă Dumnezeu!

Și se cufundă iar în gânduri...

Primăvară adevărată nu fusese în anul acela. Chiar de pe la sfârșitul lui Martie au început călduri ca 'n toiul verii. Aprilie și jumătate din Mai trecuseră fără a scutură norii pe ogoarele însetate. Abia pe la Sf. Constantin o bură de ploaie înmisi cu puțin pulberea ce acoperise totul. Semănăturile se topeau văzând cu ochii. Pe alocuri grânele se întorceau. Apele secaseră, iarba, rară, se pârlise ca de pârjol, oamenii erau negri la față, vitele mureau pe unde cădeau. Arareori câte-un strigăt de copil trecea prin văzduh ca o cheamă din alte vremi. Întins pe iarba prăfuită din grădină, Dinu Rogoz se uită cu băgare

de seamă la musculițele ce sfârâiau ca o apă în fierbere, la bondarii înzăuați în chirurase arămii, la fluturii colorați cari se legănau ușori prin aer, ca purtați de mâni nevăzute, și se gândeau că toate acele mici vietăți se sbuciumă și ele pentru a trăi. Alteori desnădejdea îl fură ca o apă repede și atunci rătăceau toată ziua pe câmp, fără nici o dorință, fără nici o voință și se întorceau seara acasă, cu o mare durere în șale și cu o scoabă în ceafă. Vremea câștiului se apropiă, scadențele polițelor sburau parcă spre el, recoltele îi erau „compromise” cu totul, inima îl chinuiă.

E greu să reîncepi viața. Arendașul Răscrucii își simțea sufletul slab, ca și cum trecutul lui, prăbușindu-se, îngropase sub dărâmăturile lui, toată nădejdea și tot curajul lui...

Și, în aceste vremuri de desnădejde, el alergă întins la fratele lui din Poenari...

Iancu Temelie era acasă și-l întâmpină cu vorbele:

— De nu veniai tu azi la mine, veniam eu mâne la tine. Te-a plouat?

— De loc!

— Nici pe mine. Eu am întors tot grâul și am sămănat meu.

Se înnorase și văzduhul păreă un cupitor încălzit. Cei doi prietini se duseră în chioșcul din fața casei, îmbrăcat în hameiu sălbatec. Stăteau acolo amândoi și vorbeau de-ale câmpului. Un gândac căzu pe spate pe masa lor și se căsnea să se aşeze pe pântece. Ei păreau a nu-l băgă de seamă, dar când mica vîteate ajunse până la marginea mesei și era gata să cadă jos, amândoi întinseră mânilor deodată spre a-l prinde și Temelie zise râzând:

— Stai, mă prostule, că dai bâca!

În acelaș timp o gură de vînt trecu prin frunzișul chioșcului, sperind găinile, făcându-i să ridice capetele.

— Ce zici?

— Nu cred!

Și nu mult după aceea un fulger le luă vederile și tunetul răsburui chiar deasupra capetelor lor. Văzduhul se întunecase grozav și păreă încins de căldură. Întunericul se făcu atât de greu că cei doi prietini se uită nedumeriți unul spre altul.

— Parcă-i sfârșitul lumii! — zise Temelie. Haidem în casă.

Când să intre înăuntru, ploaia începă a răpăi.

— Aha-aha! — zise Temelie. Dă, Doamne, dă!

— Ai văzut? — întrebă Rogoz. Eu ţi-am adus ploaia. Oare pe la mine să plouă?

Iancu Temelie răspunse:

— Nu se vede de aici dar cred că-i trage și pe acolo ca și pe aici.

În casă trebuiră să aprindă lumina căci nu se vedea de loc. Și Dinu Rogoz trebui să măre la Poenari căci apa curgea gârlă.

A doua zi, pe o vreme minunată, Dinu Rogoz porni spre Răscrucea. Pe frunzele pomilor picăturile de apă licăriau ca niște diamante și pământu 'ntreg mirosiă de te 'mbătă. Prin tufișuri ciripiau păsărele gureșe, iar ciocârlile slăveau soarele. Era o zi de reînvierie, o zi în care totul păreă primenit: și firea și sufletele oamenilor. Spălate de pulberea groasă de pe ele, florile câmpului sorbeau lumina vie și aerul răcorit și curat.

Legănat de trăsură, desmierdat de lumina dulce a dimineții, aromit de miroslul câmpului, Dinu Rogoz închisese ochii și umflase nările. Mintea lui croia din nou la planuri. Din când în când deschidea ochii și se uită numai printre gene. Atunci toate culorile îi jucau pe dinainte... Un vis îi era cel mai drag și pe acesta îl desmierdă el mai mult. S'ajungă să aibă automobilul lui! Când i s-ar ură la țară, ar plecă: la București, la Ploiești, la Predeal, ori unde-ar dori. Și cine știe? Poate că într-o din călătoriile lui, ar întâlni pe Lilia. Ar fi cea mai frumoasă răsbunare. Când ar vedea-o, ar lăsa automobilul mai încet și ar salută-o. Da, da! Ar salută-o! Un salut foarte discret de altfel și foarte sarcastic, un surâs pe care și-l studiase chiar la oglindă... Și apoi ar da iuțeală automobilului, pe când ea ar întoarce de bună seamă capu'n urma lui și nu va vedea decât un nor de praf...

— Ia, te uită, boierule!

— Ce-i? — întrebă Rogoz tresăriind.

— Numai până aci a plouat!

Arendașul Răscrucii înălbì și sări drept în picioare:

— Oprește!

Ploaia venise în adevăr numai până acolo. O linie aproape dreaptă despărțea țarina plou-

ată de cea prăfuită. Abia atunci înțelese arendașul Răscrucii toată nenorocirea ce se abătuse asupra lui. Căzù în trăsură și abia putu spune:

— Mână!

Si două șiroaie de lacrămi călduțe i se inundară sub bărbie.

Văzând că nu e chip s'adoarmă, sculă pe moș Chiriță și prin puterea nopții porni cu el pe câmp. Trecură șoseaua și o luară prin grâu. Era liniște în tot cuprinsul și nu se simțiă nimic. Luna abia răsărise, dar cum cerul era înnorat, ea trimitea o slabă lumină ciudată care învăluia lucrurile în nelămurire.

Nici un pic de rouă pe sămănături. Ba moș Chiriță, care era în picioarele goale, zicea uneori, când da în câte-un mușuroiu de cărtiță:

— Tii! Si acuma-i cald pământul.

După câtva umblet se lungiră în grâu. Erau în mijlocul celui mai mare lan, care răbdase și mai mult la secetă. Moș Chiriță se sculă și se culcă mai deoparte, iar arendașul se rezemă într'un cot și cu mâna cealaltă pipăia grâul. Paiul era mărunt, ca de o palmă și frunzele bleojdite.

— De geaba mai stăm noi, boierule. Ar trebui să-l întoarcem și să punem meu. E pierit tot. Am fost eu ieri prin el.

Arendașul nu răspunse nimic și moș Chiriță își zise în gând că stăpânu-său e supărat. Nu mai scoase nici o vorbă. Se sgârci, se mai învârti de câteva ori, mai tuși și în cele din urmă atipă. Dar somnul oamenilor crescuți ca el, e somn de iepure...

La câțiva pași de arendaș se aprinse deodată o scânteie verzuie și Rogoz tresări. Scânteia se stinse, apoi iar se aprinse. „Ce-o fi asta?“ se întrebă arendașul. Si deodată își aduse aminte: un licuriciu. Dar nu trecu multă vreme la mijoc și o altă scânteie se aprinse lângă cea dintâi. O idilă învăluită în lumină fosforescentă care avea în ea ceva nelinișitor...

... Într'un timp arendașul se pomeni picat pe obraz de un strop rece și sări ars în sus. Moș Chiriță sări și el:

— Da' ce-i, boierule?

— Mi se pare că plouă.

— Se poate că prea-i zăpușală.

Dar ploaia nu veni. Norii porniseră să-și scutore ploaia într'altă parte și luna înneceă deodată văzduhul și pământul cu lumina ei bălaie și dulce. Câmpul se îmbrăcă în alb și arendașul nu-și putu rețineă mirarea:

— Par'că-i zăpadă!

Abia după câteva clipe înțelese că ceeace albea așa în bătaia lunei, era grâul lui, truda lui, viitorul lui și vechea lui boală de inimă îi curmă încet-încet răsuflarea. O fâlfâitură grozavă i se ridică dela lingurică drept prin mijlocul pieptului spre gât și o ghiară nevăzută îi strângă inima, făcându-l să se încârlige de mijloc...

Tot lanul acela era un nemărgenit giulgiu de înmormântare. I se păreă că e în împărăția morții: nu se mișcă nici o frunză, nu târâia nici un greer, nu se auzea nici un fâșijit de vietate prin iarbă. Totul era mort, mort, mort pentru vecii vecilor. Si atunci, în blânda și ferme cătoarea lumină bălaie a lunii, în liniștea înpietrită a întregei firi, Dinu Rogoz păreă că vede, păreă că simte acel duh rău, trimis anume pentru el pe pământ: seceta. Seceta! Se ce-ta! I se păreă că numele acesta avea ceva din scărătitudinii unui ferăstrău ruginit. Arendașul Răscrucii strânse pumnii și-i înălță spre cer, uitându-se drept la lună. Moș Chiriță care-i văzută privirea sticloasă ca de nebun se înfioră și se trase câțiva pași mai la o parte.

A doua zi era soarele la prânzul cel mic când porniră spre casă. Dinu Rogoz își inspectase toată moșia și se întoarcea acum istovit de oboseală, de sbuciume și de nesomn, cu sufletul sfărâmat: toate semănăturile lui erau cu desăvârsire pierdute. Semnele bune în cari se încrezuse el ca un copil rămaseră de minciună.

Când să treacă sănțul șoselei, un semnal de automobil îi isbi auzul. El se opri în marginea sănțului și zise cu sufletul plin de obidă:

— Uite cine trăește fără nici o grijă!

Automobilul sbură săbârnăind pe dinaintea lui și el zări înăuntru pe Lilia la dreapta unui domn rumen la față și voinic, cu o pălărie Panama îndesată până pe ochi. Voalul ei flutură câtva timp ca un fum, ca

un noruleț, ca un steag de biruință, apoi totul fù învăluit într'un vârtej de pulbere albă.

— Ah! făcù Rogoz și-si înfipse amândouă mâinile în dreptul inimii.

Apoi se repezi și sări sănțul, dar când ajunse în șosea, părù că se împiedecă de-o piatră,

căci moș Chiriță îl văzù șovăind și căzând mototol în țărână. Când îngenunchiè lângă el să-l ridice, stăpânul lui nu mai trăia. Și toată lumea zicea că arendașul Răscrucii murise fiindcă îi făcuse seceta prea multă „înimă rea”...

C. Sandu-Aldea.

Cantorul Cimpoi.

Cântareț de legea veche,
Cântareț și om de treabă,
Biată mintea mea zadarnic
De păcatul lui se 'ntreabă.

Cantorul Cimpoi bătrânul
Cu făptura lui vitează
Cum cântă de mult în strană
Cântecul de Bobotează.

Cum l-a 'mbătrânit necazul
De când i-a murit muierea,
Dumnezeu i-a luat glasul
Domnii i-au vândut avereia.

De troparele-i măiestre
Se 'nchină adânc poporul
Și se lumină icoana
Lui Iisus Mântuitorul.

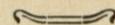
Povestea pe-atunci nănașii
Că-i mai sfântă cununia,
Dacă glasul lui mărește
Pe prorocul Isaiia.

Si la orice zi de praznic
Îl poftea un colț de țară,
Câte cântece de lume
N'a cântat odinioară!...

Dar, vezi, vremea fără suflet
Duce cântecul și gluma,
Azi e rău de satul nostru
Și-i de cantor rău acuma...

Astăzi doarme unde poate,
N'are casă, n'are sură:
I le-a dus pe toate darea
Ş-un fecior la 'nvățătură.

Octavian Goga.

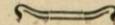
Clipa 'n care-mi ești aproape.

Clipa 'n care-mi ești aproape
E învingere senină
Și renăștere curată
Dintr'o mare de lumină,
Din nădejde uriașă
Cu credință și tărie;
Clipa 'n care-mi ești aproape
E veața ce-o să vie.

Clipa 'n care-mi ești aproape
E o lină legănare
A vieți-mi chinuite
Ce nu știe de prisos.
Poezie, desmierdere
Vis de vară și avânt...
Clipa 'n care-mi ești aproape
Nu-i trăită pe pământ.

Clipa 'n care-mi ești aproape
E o vrage ne 'nțeleasă,
Taină, ce sfințește lutul,
Sau îl sfarmă; e 'nceputul
Arderei prin care trece
Aurul amestecat;
Clipa 'n care-mi ești aproape
E noroc îndepărtat.

Maria Cunțan.

Coloniile macedo-române din Ungaria și tinerețea metropolitului Șaguna.

(Sfărșit.)

Pe la anul 1815 treizeci și mai bine de femei macedo-române din Pesta, povătuite de dragostea pentru progresul cultural al consângenilor lor, se constituiesc într-o societate sau reuniune, al cărei scop eră de a sprijini opera românizmului. În urmărirea acestei ținte fiecare membră a societății ia asupra-și îndatorirea de a contribui, după putință, la sporirea „fondului școlar“, din care aveă să se susțină școala și învățătorii și să se voteze ajutoare studenților macedo-români, distinși la învățatură. Aflând despre frumoasele intențuni ale societății femeilor „deputațiunea administrativă a fondului național școlar de ritul greco-neunit“ (așa se numiă comisiunea pusă în fruntea acestui fond), își ține de dorință să aducă și la cunoștința celorlalte comunități macedonene nobila și generoasa întreprindere a femeilor din Pesta, exprimându-și pe cale publică mulțumirile pentru o jertfă atât de însemnată adusă școalei române din Pesta.

Cuvinte de laudă la adresa societății femeilor din Pesta aflăm și într-o broșură tipărită pe la anul 1819 în Buda, de un anume Petrovici, care poartă titlul: *Neujahres Geschenk den Herrn und Frauen Bürger und Bürgerinnen walachischer Nazion zu Pest — von Petrovics. Ofen, gedruckt mit königl. ungar. Universitäts-schriften.*

Broșura cuprinde, între altele, o odă lungă, în care, din prilejul anului nou, se preamăresc străduințele Românilor din Pesta, cari mână 'n mână cu femeile lor nu crău nici o jertfă pentru cultura limbii și sădarea științei în școala lor.

Câtă vreme a funcționat și ce rezultate a ajuns societatea femeilor din Pesta nu se știe cu siguranță. Din broșura amintită se pot cunoaște însă, după nume, toate membrele societății și se știe, că cea dintâi președintă a fost Elena Grabovski, mătușă a lui Șaguna, după care au urmat Maria Roza și Maria Nicolici. Cu mândrie și recunoștință

merită să pomemim numele acestor femei care într'un chip atât de înăltător au știut să se pătrundă de trebuințele culturale ale neamului lor!

Toate acestea adeveresc afirmațiunea noastră de mai înainte, că colonia macedo-română din Pesta, pe la începutul veacului trecut, era deja un factor însemnat al vieții noastre bisericești, sociale și culturale. Între membri acestei colonii găsim o seamă, care s-au ilustrat chiar ca sprijinitori dănci ai mișcării literare românești, ce se înfiripase pe atunci în capitala țării. Supt raportul acesta s'a distins cu deosebire familia Grabovski una dintre cele mai fruntașe și mai bogate.

Este știut, că saloanele aristocratice ale marelui comerciant Atanasiu Grabovski, unchiul după mamă al lui Șaguna, erau locul de întâlnire al celor mai de seamă cărturari români, cari trăiau pe vremea aceea în Buda, apoi entuziaștii D. Bojinca, I. Neagoe, T. Aron și I. Teodorovici, în inimile căror studiu limbii latinești și al istoriei neamului reînviase conștiința națională și cari se strângneau, ca să-și urmeze discuțiile filologice și istorice în jurul obârșiei gloadioase a limbii și națiunii românești.

Iar ca un rod al acestor conveniri ajunge să sulevăm, că multe cărți, reviste și calendar românești, cari apăreau pe atunci în Buda, se tipăreau la îndemnul și cu cheltuiala acestor neguțători cu aptitudini de mecenăți. Aceasta ne-o mărturisesc și numeroasele dedicațiuni din fruntea tipăriturilor. Așa, de pildă, la anul 1828 Teodor Aron (1803–1859), originar de lângă Nocrich, tipărește un Apendice la „Istoria pentru începutul Românilor în Dacia“ a lui Petru Maior (1812), în care respinge cu argumente istorice atacurile unor scriitori împotriva originii latine a limbii românești. Adnotările acestea autorul le dedică „mecenatului neuitat și bravului bărbat Atanasiu

Grabovski de Apadia, proprietar și comerciant în Pesta și condeputat al deputațiunii administrative a fondurilor naționale de legea grecească". Si întradevăr Grabovski a și meritat atribuțiunea de „brav bărbat”, pentru că el a fost primul, care între anii 1820—1830 s-a pus în fruntea mișcării pentru introducerea limbii românești în slujba dumnezeiască dela biserică greco-română din Pesta. Iar dacă mai amintim și legăturile întinse de prietenie, care le întreținează Grabovski cu persoane din înalta societate, chiar cu aristocrația maghiară, cu episcopi ortodoxi, cu boieri din România, în special cu familia Golesților, vom aprecia pe deplin vaza și renumele, de care se bucură acest bun Român, a cărui casă era un adevărat lăcaș de religiozitate, cultură și naționalism. Vesta numelui și a meritelor sale ajungând până la curtea din Viena, împăratul Francisc I l-a numit „nobil de Apadia”. Din prilejul acesta învățătoriul Ștefan Popovici din Pesta îi scrie lui Grabovski de ziua onomastică o odă-acrostich, intitulată: Poftele înimii, către cel de bun ghen născutul Domn Athanasie Grabovski, Domnul de Apadia (1821). Poetul împrovizat îl numește pe G. „patronul Românilor” și, înșirându-i meritele, spune cum a dat îmbrăcăminte gratuită la 12 școlari români din Zombor și cum a îngrijit de biserică și școală din Pesta. Iată dar ce personalitate marcantă și ce factor puternic era unchiul lui Șaguna în viața socială și culturală a coloniei din Pesta. Si dacă, pe lângă familia Grabovski, amintim și alte nume macedo-române, ca Mutovschi, Muciul, Economu, Sina, Dumba, Mocsónyi și alții, cari au jertfit mult pentru așezămintele noastre bisericești și școlare și au făcut cu puțință multor tineri români să-și urmeze studiile pe la universități, vom avea toate criteriile pentru a aprecia după vrednicie influența binefăcătoare și rolul important al coloniștilor macedo-români în istoria dezvoltării noastre culturale.

Durere numai, că aproape toate familiile acestea distinse și generoase, de numele căror se leagă o frumoasă pagină din analele culturii românești — cu timpul s-au pierdut, parte stingându-se cu desăvârșire, parte con-

topindu-se, mai ales prin căsătorii, cu elementul german și unguresc, în mijlocul căruia au trăit. Din bogatele colonii macedo-române astăzi abia se mai pot găsi câțiva descendenti răzleți prin parochiile greco-sârbe gata a se desființa din orașele Ungariei, cari și aceștia cu greu își mai recunosc originea străbunilor lor. Iar deodată cu dispariția lor au încetat, în mod firesc, și legăturile lor cu viața noastră națională.

II.

Din sănul uneia dintre aceste familii macedo-române a odrăslit micul Anastasie, astăzi „marele“ Andrei Șaguna.

Si dacă stă în vigoare principiul psihologic, susținut și de pedagogia modernă, că originea, cercul familiar și în special mama, cu virtuțile și îndemnurile ei sufletești, pe urmă școala și mediul social, în care și petrece copilul primăvara vieții, sunt tot atâtia factori care determină formarea caracterului și individualității sale sufletești, atunci noi vom încercă să demonstrăm, că factorii aceștia interni și externi s-au validitat, în plină măsură, la Tânărul Anastasie Șaguna.

Familia Șaguna, originară din Grabova Macedonia, emigrase în Ungaria deja pela mijlocul veacului al XVIII-lea. Părinții lui Șaguna, Naum și Anastasia, pela începutul sutei trecute erau comercianți în orașul Miskolț. Aici a văzut lumina zilei pruncul Anastasiu, la sfârșitul anului 1808, ca al treilea și cel mai mic copil în casă. Împrejurările familiare și sociale, în care și-a petrecut Anastasiu Șaguna cei dintâi ani ai vieții nu ne sunt cunoscute mai deaproape până astăzi. Biografiile de până acum ai lui Șaguna nu insistă nici unul asupra copilariei lui. Singurul profesor Lupaș, într'un frumos articol, publicat de curând în „Con vorbiri literare” asupra mamei lui Anastasia, expune pe baza unor documente mai nouă, unele peripeții pe căr de interesante, pe atât de mișcătoare, cu privire la copilaria lui Șaguna.

Documentele acestea ne mărturisesc anume, că tatăl lui Șaguna, comerciantul Naum, ajungând în situație materială zdruncinată și cu scopul de a se reabilită, în anul 1814 a trecut la confesiunea romano-catolică, încredințând

totodată creșterea fiilor săi arhiepiscopului Fischer din Eger. În urma acestui pas ne-norocit, pe care Naum l-a făcut într'un moment de criză sufletească și materială, desigur, fără știrea și aprobarea soției sale Anastasia, tatăl copiilor a murit, iar sărmana văduvă, rămasă săracă și fără izvoare de traiu, s'a retras cu copilașii în Pesta, la unchiul ei, comerciantul Atanasie Grabovski, a cărui personalitate am schițat-o mai înainte. Nu după multă vreme însă arhiepiscopul Fischer, aflând că copiii lui Șaguna nu se cresc în legea oficială a tatălui lor, pune în mișcare toate forurile competente și silește, prin ordin imperial, pe văduva Anastasia să-și trimite copiii numai decât la școala din Mișcolț, spre a fi crescuți în religiunea papistașă. Cu toată influența rudeniilor sale, biata văduvă, credincioasa Anastasia, care ținea cu toată tăria la legea ortodoxă a părinților săi, a trebuit să se plece poruncii împăratești. Ajutorată de rudeniile sale și obținând condițiunea, ca să nu fie despărțită de scumpii ei copilași, Anastasia Șaguna se întoarce la Mișcolț, încrezîndu-și copiii preoților și profesorilor romano-catolici de acolo. Si acum iese la iveală înțelepciunea și eroismul acestei femei virtuoase! Copiii cercetau școala catolică, dar mama lor acasă, în cercul îngust al familiei, a știut să reverse în sufletele fragede ale fiilor ei atâtă dragoste și alipire față de legea strămoșească, încât a paralizat toată influența sforțărilor prozelitismului catolic. Iar rezultatul a fost că, ajungând la vârstă legală de 18 ani amândoi copiii Avreta și Anastasiu — fata să stins în tinerețe — s-au reîntors în sănul bisericii ortodoxe. Astfel Tânărul Anastasiu, dupăce termină studiile gimnaziale în Pesta, tot la catolici, se înscrise la universitate. Imediat dă o declarație, în care spune că deși a fost crescut în religiunea romano-catolică „convingerea sa intimă îl îndeamnă să urmeze sfintele precepte ale bisericii greco-orientale“.

Iar meritul, că Șaguna n'a fost înghițit în valurile catolicismului și a fost redat bisericii și neamului nostru este, fără îndoială, al mamei sale, al vrednicei Anastasia.

Am văzut că la vârstă de 14 ani Șaguna rămâne orfan de tată. Nu se știe dacă în fa-

milia comerciantului Naum din Mișcolț se vorbiă limba românească; e fapt, însă, că Tânărul Șaguna, când și-a pierdut pe tatăl său, încă nu știa românește. Din casa părintească aducea căsător numai o bună creștere religioasă, înfiltrată de evlavioasa figură a mamei sale. Iar cunoașterea limbii strămoșești și a sentimentului, național i-a fost rezervat să și-o căștige în casa unchiului său după mamă, Grabovski, unde, cum am văzut, ajunge ca student de gimnaziu. Noul mediu social, convenirile și discuțiunile cărturarilor români, cari am spus că se urmau aproape zilnic în familia lui Grabovski, firește, că n'au putut să rămână fără efect asupra școlariului Șaguna. Dimpotrivă atmosfera ce stăpânia în casa unchiului său, convorbirile învățătilor, cari preamăreau gloria apusă a neamului românesc, originea ilustră și frumusețea limbii lui, cum și dragostea vădită pentru literatură și cultura românească a lui Grabovski, era natural să deștepte în inima Tânărului Șaguna dorința de a învăță și el limba română, de a cunoaște și el trecutul acelui popor, despre care se vorbiă în casă și din sănul căruia simția că și el face parte. Sub astfel de îndemnuri sufletești învăță Șaguna limba noastră; aici își căștigă primele elemente de cultură românească. Si cu cât înaintă în studiul limbii celei nouă și cu cât auzia și cetă mai mult din istoria de glorie și suferințe a poporului românesc, cu atât mai viu i se aprindea în inimă flacăra dragostii de neam și dorința de a călcă și dânsul pe urmele acelor învățăți, cari luptau pentru deșteptarea și ușurarea sorții amare a poporului lor.

Peste substratul sentimentului religios se aşază deci sentimentul național, ca o nouă pătură în sufletul lui Șaguna. Aceste două sentimente, înfrățite cu o neîntrecută agerime spirituală și o rară sărăință la muncă, alcătuiesc zestrea sufletească, cu care a ieșit Șaguna din cercul familiar. Calitățile acestea sunt totodată sorgintea visurilor sale din tinereță, acestea determină drumul său pentru viitor și formează, pentru toată viața, trăsăturile caracteristice ale individualității sale.

Numai preocupăriile sale de natură aceasta *

ne pot dumeri, cum Șaguna, — care urmă acum studii de drept și filozofie la universitatea din Pesta, — deși poate zilnic auziă cuvinte de hulă și dispreț la adresa poporului românesc dela colegii săi; deși îi era ușor, în urma legăturilor familiare și sociale, să ajungă la o poziție înaltă în acel mediu străin, nu se lasă ispitit de perspectivele, care i se deschideau pentru viitor, ci îmbrățișează propunerea episcopului Manuilovici din Vârșet, — de origine român — care, cucerit de calitățile eminentului Tânăr, îl sfătuiește să se dedice carierii preoțești.

Hotărîrea sa repentină de a intră în cler nu se înfățișează deci numai ca rezultatul unei aplicări firești, provenite din educația religioasă de acasă, cât mai vârstos ca o urmare a convingerii sale tainuite, că numai luând direcțunea aceasta va ajunge odată în mijlocul aceluia popor, a cărui limbă o îndrăgise, a cărui istorie o cetățe cu osârdie și a cărui soartă amară îi trezise un ideal de viață și de muncă.

Conștiu de facultățile sale intelectuale și morale și pătruns de idealul de a și le încchină neamului, din care se simția părțaș, Șaguna schimbă aşadar drumul cel neted, care-l duceă poate la strălucite situații politice, cu cărarea cea spinoasă a călugăriei, povățuit de un plan bine chibzuit și de hotărîrea puternică de a luptă pentru izbândirea lui. Când a îmbrățișat deci sfatul episcopului Manuilovici, prieten de casă al unchiului său, și s'a decis a plecă, după al treilea an de filozofie și drept, la teologia sârbo-română din Vârșet, se pare, că Tânărul Șaguna, în taina gândurilor sale, visă deja la scaunul episcopal al Românilor ortodocși din Ardeal. Visul acesta ocrotit cu multă discreție, era însă sfânt și curat. El nu purcede din slăbiciunea măririlor deșerte, ci din convingerea lămurită că de pe tronul vlădicesc va putea munci cu mai mult folos pentru neamul românesc, despre soarta căruia învățați din casa unchiului său îi vorbiseră, amestecând accente de mândrie entuziastă cu oftaturi de jale grea.

De astfel de gânduri și preocupări credeam, că a fost stăpânit sufletul lui Șaguna în ceasul când a părăsit casa lui Grabovski.

Numai prințând în felul acesta icoana sufletească a Tânărului Șaguna, ne va părea firesc, — ceeace observă și dl Slavici — cum, adeca, Șaguna, ca profesor de teologie la sârbi, protejă și sprijiniă în ascuns pe studenții români ai seminarului din Vârșet; cum Șaguna, mai apoi secretariul consistoriului din Carlovit, în ceasurile slobode se ocupă cu studiul canoanelor și culegea în biblioteca patriarhală date istorice privitoare la trecutul bisericii românești; și în sfârșit cum Șaguna, mâna dreaptă a patriarhului Stratimirovici, adună cu sărguință și pe ascuns material științific, pentruca, la un timp dat, să-l întrebuințeze tocmai împotriva Sârbilor în lupta pentru despărțirea ierarhică și redobândirea drepтурilor istorice și canonice ale bisericii române ortodoxe.

Iar ca o dovedă despre baza reală a chipului, în care înfățișăm pe Șaguna, la începutul activității sale publice, avem însăși cuvintele sale de mai târziu, cari lasă să întrezărim visul tinerețelor sale. În prefată manualului său: „Elementele dreptului canonice“, apărut la 1854, aici în Sibiu, Șaguna zice anume, că: „fiind norocos a deveni protosincel la mitropolia din Carlovit, pe lângă datorințele, ce le aveam ca profesor de teologie având și ceasuri libere le întrebuințam cu cetirea cărților istorice și canonicești. Aceasta puteam să o fac cu înlesnire, căci eram și bibliotecar al bibliotecii metropolitane. În cărțile canonicești aflam multe, care mă sileam a le și descrie (copia), căci nu aveam nădejde, că voi putea și eu oarecând foliantele acele să mi le cumpăr; apoi și aceea am gândit, că cine știe unde mă va arunca soarta dela Carlovit, putea-voi avea și acolo foliantele acele“.

În sfârșit aceeași țintă de viață, aceeași confesiune de credință se desface și din memorabile cuvântare festivă, rostită în catedrala din Carlovit din prilejul hirotonirii sale de episcop al Românilor neuniți din Ardeal, în care Șaguna își mărturisește, acum lămurit și fără sfială, idealul tinerețelor și al străduințelor sale, zicând: — „Tu, Doamne, știi, că cără scopul meu a alergă doresc, pe Români ardeleni din adâncul lor somn să-i deștept...“ *

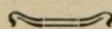
Deodată cu pășirea lui Șaguna pe terenul vieții publice, am ajuns și noi la sfârșitul obiectului, ce ne-am propus să-l desfășurăm. Tot aceea, ce am atins, între hotarele în-guste ale acestei conferințe, n'au avut alt scop, decât să înfățișeze numai preludiile, cari ne lasă să întrezărим pe marele Șaguna de mai târziu. Am voit să arătăm că, pe lângă provedință, a cărei mâna milostivă ne-a trimis pe Șaguna în Ardeal, cari factori individuali și sociali au mai contribuit, ca acest Tânăr macedo-român să devină, la o vreme, pentru noi Români ortodocși, aceea ce a

fost. Iar, că ce a fost Șaguna pentru neamul și biserică noastră, o știm toți, cari și astăzi ne încălzim la lumina strălucitoare a personalității sale și ne hrănim din roadele îmbelșugate ale străduințelor sale.

*

Izvoare: Andrei Baron de Șaguna, studiu de I. Slavici. Sibiu, 1880; Revista nouă, an. VII. p. 278 și urm.; G. Heinrich: Egyetemes irod. történet. Bpest 1902. II. Oláhok de Dr. G. Alexici; „Convorbiri literare“. XII. 1908 p. 595—603; Enciclopedia Română. I. Arămâni.

Gh. Tulbure.

Singurătate.

Am stins de mult lumina, dar ne 'ndurat e domnul
Pleoapelor trudite și al uitării: somnul;

Și nu vrea să-și pogoare aripa-i de mătasă

Și peste-a mea pleoapă... Și-atât pustiu prin casă
Revarsă ochii nopții din lacoma lor undă...

În hăul de 'ntunerec zădarnic se scufundă

Privirea mea să prindă vre-o albă nălucire,
Și-un vis să 'nfiripeze de dulce amăgire...

Ce trist e să fii singur, s'asculji cum prin odaie
Truditul gând își poartă aripa lui greoaie,

Și-a clipelor deșerte lungime o măsoară

Și tot pustiul clipei în suflet își pogoară!

Mă scol și spre grădina cu flori deschid fereasta;
E numai vraj'-afară și pace 'n noaptea astă

Și 'n aer cald plutește răsuflul grădinii.

Aproape de fereastă au înflorit toți crinii

Și-atâtea mii de stele topită-și-au argintul
În picuri de rouă ce 'mpodobesc iacintul...

Și nopții acesteia, în dulce zvon de ape,
Un imn înaltă gârla din lumea de aproape;

Și-atâta vrajă 'n simțuri mi-aduce de pe unde,
Cântarea ce acumă în suflet îmi pătrunde...
Ascult și-aud, în noapte, cum însăși iarba cântă
Și colțul de pe straturi sub țernă se frământă.
Aud suflarea verii, în fraged trup de floare,
Mișcând eterne doruri deapururi născătoare
De Tânără vîeață; și-un colț de vîeață nouă
Aud cum se adapă din picurul de rouă;
Ascuns pe-un piept de floare, în tainică visare,
Aud cum soarbe-un flutur a florii răsuflare...

Atâta dor de vîeață se mișcă 'n larga fire
Și flori și fluturi și-ape un cântec știu: „lubire“...

Din cuibul rândunica, trezită de suspine,
Mă ceartă mititică: „Ce tulburi, tu străine,
Odihna și iubirea din cuiburile noastre?“...

Mărire, ţie fire! durerile sihastre
Tu nu le știi, și 'n toată a ta nemărginire,
Și flori și pasări și-ape un cântec știu: „lubire“.

G. Rotică.

Din țările scandinavice.

Muzeele în aer liber. Skansen.

I.

Un neam care a ajuns să vadă calea pe care trebuie să apuce pentru a-și însuși o cultură temeinică va avea un cult deosebit pentru trecutul său. Știind pentru ce părinții lui au dus un anumit fel de trai, pentru ce au avut anumite predispoziții, pentru ce civilizația lor — pe ce treaptă s-ar fi aflat — și-a avut particularitățile ei, el va căuta să-și cunoască trecutul cât mai bine, pentru ca să nu facă, cumva, vr'un pas care să-i fie în nepotrivire cu firea.

Toate mărturiile din care să se desprindă icoana vieții trăite de cătră înaintașii lui vor fi strânse cu sfîrșenie și orânduite ca să vorbească minților și inimilor tinere despre cele ce au fost și în chipul căror trebuește să se aşeze și cele ce vor să fie.

Și astfel va ridică palate din care să se înalte glasul întârzierii și sfânt al vremurilor duse.

Din Skansen: Casă țărănească din „Mora“ Dalecarlie.

Dar nu numai atât. El va căuta să priceapă orânduirile firii dela care a atârnat și atârnă felul de viețuire.

Sălbaticul și-a plecat fruntea și s'a închinat înaintea puterilor neștiute ale naturii; învățatul, care, știind ceeace era neștiut, stă încremenit înaintea măreției acelor zărite de ochiul minții lui. Și acolo unde aripile gândirii îi obosesc, zidește altar credinței lui curate.

A cunoaște cineva natura este a se înțelege pe sine, a-și iubi țara și neamul.

Lucrul acesta a fost înțeles de neamurile mai înaintate în cultură și ele au căutat să procure cât mai multe mijloace pentru ca tineretul să fie format așa cum cere natura și vremurile.

Suedezii stau, în această privință, foarte bine. Cultura proprie, neinfluențată, pe care și-au însușit-o și care le dă puțină de a trăi o viață nouă, pe care n-o întâlnim pe continent, îi pune înaintea altor neamuri mai mari și mai bogate.

În timpul din urmă ei au înființat o mulțime de instituții de cultură care sunt de model. Între aceste instituții vom căuta grădinile muzeelor.

*

Încă de pe la 1870 doctorul Artur Hazelius căută să adune felurite obiecte cari se refereau la arta poporului. Văzând însă că arta popoarelor scandinavice se asemănă, activitatea lui nu se mărgină numai la Suedia ci strânse tot ce se referează la viața Danezilor și Norvegienilor și astfel puse bazele unui muzeu de artă populară care să cuprindă tot ce a născosit geniușul scandinav în curs de veacuri.

Astăzi această instituție are un palat uriaș, clădit prin subscripție publică, care închide lucruri de o valoare rară.

Fiindcă erau unele lucruri de o mare însemnatate culturală dar cari nu-și puteau avea locul într-o clădire el avu geniala idee de a înființa o grădină muzeu.

Greutățile pe care le întimpină fură mari; totuși el se adresă publicului care contribuții centimă cu centimă, până ce se adunară sumele necesare. Și în chipul acesta fă orânduită grădina Skansen, care face față Stockholmului și care e unică pe pământ, în felul ei.

In partea de M.-N. a orașului, între dantele pânzei de ape ale lacului Mälar, se ridică un tapșan de pe care brazi își înalță vârfurile ascuțite cătrăcerul adesea posomorit, iar pinii cu frunziș întunecat își intind crenigile ca umbrele, pe când mesteacenii stau acătași printre stânci cu trunchiul ca spoi cu var.

De acolo, de pe acest tapșan, se desfășură vederii întreaga panoramă a Veneției Norodului și aci e ținutul grădinei muzeu despre care vorbim.

Călătorul care intră în această grădină are impresia că se găsește într-un ținut din basme, așa de multe și felurite lucruri, minunate în felul lor, poate vedea în „Skansen“.

Această grădină muzeu este icoana în miniatură a Suediei. Lemnele și ierburile care cresc pe pământul țării au fost sădite aci în modul cel mai natural; dobitoacele și pasările sunt așezate să-și ducă viață așa cum li-e firea.

De-o parte vezi renii rozând muguri de „lyung“; mai încolo ursul din finiturile înghețate se bălănește în apa ce curge printre steiuri de granit, aruncând din când în când cătră curioșii cari îl observă niște priviri cari nu seamănă cătuși de puțin să fie ale unei fiare.

Focile și alte viețuitoare ale „împărației gerului“ se aruncă încoace și încolo prin vătorile închise cu grătare de fier.

Sus pe o colină o clopotniță, cum eră în alte timpuri în finul Lembland, se înalță ascuțită și lucrată cu multă măestrie.

Mai incolo se vede o alta din provincia Ostrogothia și ai cărei stâlpi sunt imbrăcați cu șindrilă, părând ca trupurile unor balauri.

De altă parte Laponii își au baraca în formă de cort pe care nu pun așa de mare preț, căci trăesc ca și în ținuturile nordice împreună cu dobitoacele cu care i-a înfrânt natura aspră. Câni negri, mari și lățoși, purtând zimțare la gât, stau legați deoparte pe când „ski“-urile sunt răzimate de colibă. „Pulka“ sau sania în formă de opincă la care își înhamă renul și pornește zăpadă stă și ea martoră aci ca și lânciile și alte instrumente cu cari se apără de fiare. Nu lipsesc de asemenea nici cursele pe care acești băndoci, întărișați în niște hăinoae lungi, de o culoare albastră spălăcită, ca un cer senin despre care vissează și ei, cetind în cărți, le intind acelor vietuitoare cu cari încă n-au putut legă fărtăție.

Pe vâlcelele grădinii ca și pe coline sunt presărate, încoace și incolo, căsuțe țărănești, din diferite provincii ale țării și avându-și întreaga gospodărie.

În aceste căsuțe locuitorii își duc traiul ca și în ținuturile de unde au fost aduși. Vezi pe „Dalecarlianul mândru de portul lui — care e cel mai frumos din toată Suedia“ — voinic și cu priviri blânde pline de melancolie. Neavasta și fiicele lui țes și impletește ciocoți și bete ori coasă niscai-va vesmintă pe care le înflorează minunat. Ele știu să cânte frumos și se acompaniază singure din chitară ori din armonică. Au un aer naiv, copilăresc și privesc — cu niște ochi albastri plini de lumină — drept în față.

De altă parte se află „Skanianul“, ceva mai țânțoș, căci el e dintr-o provincie „care e singură mai bogată decât toată Suedia“ — spune el — „și pe pământul căreia cresc tot felul de bucate și de bunătăți din căte a lăsat Dumnezeu pe pământ“.

„Dar viața de vie crește?“ îl întreb eu.

„D'apoi că n'o să mai crească și aia, că sunt destule căte sunt!“ îmi răspunde el într'o limbă care seamănă cu cea vorbită la Kopenhaga.

Mai incolo cel din Norland (partea de nord a Suediei) își are casa construită din lemn și văpsită frumos cu un fel de văpsea cărămizie. El e voinic ca și brazii pădurilor intunecate în luminisările căror trăește și tare scump la vorbă.

Și tot astfel sunt reprezentate toate provinciile.

Dar nu numai atât. În Skansen poate cineva să vadă vechi obiecte casnice cari își aveau rostul în viața de altădată a Suedezilor. Sunt pluguri vechi, care, sănii etc.; apoi felinare în care se așezau torțele

pentru luminat la petreceri, anumite instrumente pentru jocuri, stâlpi de lemn cu minunate incrustări, până și imitații după „pietrite runice“, cele dintâi monumente prin care a vorbit „saga“.

Anul acesta s'a dispus transportarea în Skansen a unei biserici de lemn care datează dela 1380 și care a fost cumpărată de statul suedez încă de acum 60 de ani. Ea este un monument rar și de mare valoare în ceea ce privește arta poporului.

Pe marginea drumurilor sunt așezăți bolovani cari conțin diferite metale precum și blocuri de minerale ce se găsesc în țară, iar mai incolo se văd scheletele felurilor dihanii ce au trăit în timpurile depărtate pe pământ și în apele Scandinaviei.

Cu un cuvânt această grădină muzeu înfățișază tot ce se referă la viața poporului suedez și la natura în care el și-a dus traiul. Ceeace însă constituie farmecul și atracțunea acestei minunate grădini sunt sărbăurile populare cari se orânduiesc acolo. În Skansen se țin șezători; tineretul organizează petreceri cu caracter cultural; se cântă și se danseză numai cântecele și dansurile naționale. Își poate oricine închipui

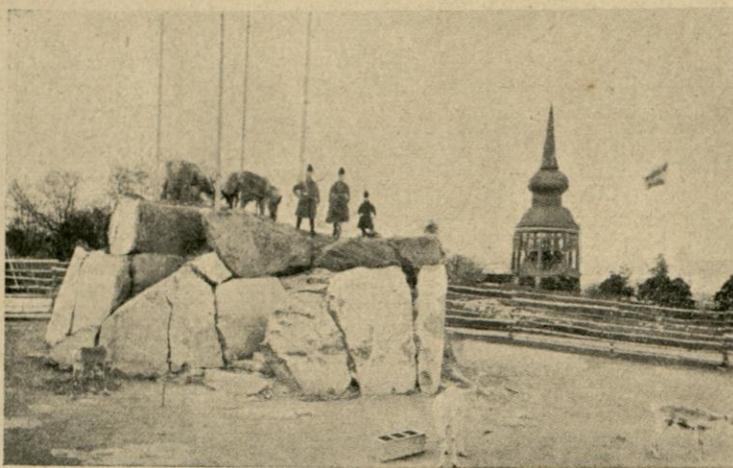
Din Skansen: Cartierul Laponilor.

ce fel de sentimente pot aprinde în sufletele tinere acele șezători populare când bâtrâni, așezăți pe un trunchiu de copac sau pe o piatră, fac ca prin graiul lor potolit să călătoarească închipuirea în ținuturile pline de minuni ale Sagei.

Răsună apoi prelung, covârșitor de dulce, prin melancholia ce strecoară în suflet acele cântece populare, acele „visa“ care par a fi surori cu tânguoasele noastre doine.

Și tot ce are Stockholm mai ales, se adună acolo și ascultă cu sfîntenie acele moșteniri scumpe rămase dela geniul părinților lor, ba însuși regele se coboară adeseori în mijlocul paciniciilor săi supuși și cu toții, dela crăi până la lucrător, își unesc gândurile, își apropie sufletele tot mai mult.

Se încep apoi jocurile aci furtunatice, turbate, aci potolite. Ele seamănă mult cu jocurile noastre, ba

Din Skansen: Muntele renilor.

chiar sunt unele care sunt curate hore cu strigături cam aşa:

„Cât ești tu de frumoasă,
Cât ești de drăgăstoasă,
Prin grai nu pot să spun;
După tine-s nebun!
Dar.... iacă te schimb cu alta!“¹⁾

Vin apoi lăutarii, „vechii lăutari care cântau precum învățaseră dela izvoare, dela păduri și dela pasări“ purtând niște haine lungi de culoare albă-gălbuiu și cu șireturi roșii pela tivuri. În picioare poartă pantofi de lemn cu ciocoți roșii. Ciorapii lungi până la genunchi îi au de asemenea tot roșii. Ciocoii mari le atârnă până aproape de glesne. Pe cap poartă un fel

¹⁾ Svenska Folksmelodier, vol. I, p. 35.

de scufă rotundă de postav albastru și cu vîpuști roșii pela cusături. Și sub degetele lor, coardele încep să povestească domol și prelung, parcă ar spune despre tainele codrilor mulcomiți și intunecați, despre o slabă rază de soare furișată când și când din cerul posomorit!

Se inchipuesc petreceri țărănești după obiceiurile diferitelor ținuturi și privitoare la felurile serbare pe care le ține poporul.

Când este să se serbeze vr'un eveniment însemnat — mai ales de cătră școlărim — tot Skansen este locul unde se ține serbarea. Chiar acum sosind exploratorul Tibetului, Sven Hedin, s'a organizat, de cătră școalele primare din Stockholm, o petrecere în cîinstea lui la Skansen.

Acolo mii de copilași și fetițe, dupăc cântat și au jucat, au ascultat pe marele explorator, care, urcându-se pe un bloc de piatră, le-a vorbit, pentru puterea înțelegerii lor, despre aceea țară a povestilor ciudate.

*
Cred că este inutil să mai insist asupra însemnătății acestei minunate instituții, căci fiecare își poate inchipui de cât folos ar fi așa ceva pentru „neamul românesc“, în sănul căruia se află — mai ales în clasele instrăinate — multime de elemente centrifuge, cărora nu le place nimic ce e românesc.

Ar fi deci să fie, în oricare parte a regatului — chiar la București — o grădină în care intrând cineva să ieșe cu sufletul înălțat, nu ca acum când intră în Cismigiu găsești multime de netrebnici cari își odihnesc trăndăvia pe bânci, ori pungași cari se ascund de poliție.

D. N. Ciotori.

Sonet.

M'alintă noaptea 'n basme fermecate,
În geamuri sună picurii de ploaie,
Sub vântul greu castanii se îndoiae,
Prin horn s'aud vuiri neîncetate.

Pe cărăruia vremilor uităte
Mă duc pribeg cu dorul de văpăie
Și-un dulce chip cu buclele bălaie
Mi-apare 'n tainica singurătate.

Cu șoapte line somnul mă cuprinde
Și-atâtea gânduri tainice mă chiamă
Și umbre dulci din vremuri legendare.

Un dor de drum în piept mi se aprinde,
Un dor de satul meu, de dulcea mamă —
Și-adorm cu gându 'n vremuri viitoare.

A. Cotruș.

Floarea Cucului.

Până 'n ziua tot satul eră în tălpi. La ferești, printre oalele cu flori, zăriai capete bucate de copii somnoroși. Iar la porțițe fete mari, cu ochi scăldăți în lacrămi, priveau în spre uliță mare, de unde venia cântecul:

Cocoș roșu cântă 'n cruce
Scoală-te măicuță dulce,
Te scoală deminecioară
Și-mi fă maic'o meringioară.
Vino, maică, pân' la cruce,
De vezi Neamțu cum mă duce.

Răcoarea de toamnă se simțea binișor. Pe râturi bruma se întindea albă și subțire, ca o pânză argintie de paianjin. Eră cea dintâi zi de Brumar, când pleacă recruții. Umblau din casă 'n casă, și din toată casa se alătură cineva la ei, un văr sau un prieten, ici un vecin, colo un cununat. Și-i petreceau până 'n deal, — aşa eră datina de când s'au pomitenit.

Înainte mergeau lăutarii, doi țigani negri și zdranțoși. După ei feciorii prinși pe după cap. În urma lor veniau fetele ținându-se de mâna. Iar mai înapoi bătrâni, cu pălăria pe ochi, cu capetele plecate, și mamele plângând și bocindu-se. Feciorii cântau de clocoția pădurea și văile:

Eu mă duc mândră 'n cătane,
Tu rămâi de-mi spală haine,
Și le spală 'n soponele,
Mi le trimete pe stele,
Și le spală 'n lăcrimoare,
Mi le trimete pe soare.

Astfel ajung în vârful dealului. Feciorii își iau rămas bun. Unii chiotesc, alții dau cu picioru 'n pământ, de să intre prin el nu alta. Își mai întorc odată privirea spre sat, pe care nu-l vor mai vedea trei ani de zile. Atunci, ori poate nici atunci. Turnul bisericii, cu crucea cam plecată, par că-i chemă îndărăt. Din sat se auzia căte un cântec de cocoș, căte un lătrat de câne. Din depărtare glasuri de tălăngi picurau în amurgul dimineții.

La o parte stă Niculae a Fătului cu Floarea Cucului. Cel mai voinic fecior din sat cu cea mai frumoasă fată. Par că și D-zeu i-a făcut anume unul pentru altul. Se iubiau de copii. Și acum trebuia să se despartă. Erau vecini,

se întâlneau zilnic, și de acum trei ani de zile n'o să se mai vadă. Floarea plângăea de-i săltau sănii, iar Niculae o ținea strâns îmbrățișată.

„Să nu mă uiți, Niculae, zise Floarea cu glas înnecat, să nu mă uiți, că să știi, că eu mor de dorul tău... și să-mi scrii, Niculae dragă, să-mi scrii câte o carte.

— Floare, îi răspunde el, știi tu măgheranul din fereastra voastră, din care de atâtea ori mi-ai pus peană 'n pălărie? Când nu ți-oi mai scrie, tu de atunci să nu mai uzi măgheranul acela. Și dacă nu-l vei udă, s'a uscă. Și atunci, Floare, atunci aşa să mă uscă și eu pe picioare, cum s'a uscă măgheranul.“

Mai mult n'a zis. Apoi încă o îmbrățișare caldă, încă un chiot, o privire spre sat — și recruții pleacă urmați de părinți. Iar tineretul rămase privind după ei, până ce-i pierdă din ochi. Cine știe când se vor mai vede. Și cine știe cum.

*

Trecuă doi ani lungi, cât o vecinie. Niculae în vremea asta n'a fost acasă. Dar cu atât mai des își veniau cărtile. Niște scrisori pline de dor și dragoste. Dela o vreme însă scria tot mai rar, tot mai rar. Până ce încetă cu totul. Hei, ochii cari nu se văd se uită. Cine umblă multă lume, multe vede, multe audе. Și cătănia la multe te 'nvață, și la bine și la rele. Și Floarea așteptă, așteptă, și măgheranul înflorea și iar se scutură...

Erau sărbătorile Paștilor. Niculae venise acasă de sărbători. Eră sergeant la vânători. Lucru ne mai pomenit în sat, că cineva în doi ani să fie sergeant. Și ce mai fecior chipeș s'a făcut! Când a intrat în biserică, zângă-nindu-și sabia, și babele și-au uitat de Tatăl nostru. Lumea nu se sătură privindu-l. Chiar și popa, când a ieșit cu cădelnița, și-a uitat ochii pe el. După slujbă s'a dus la horă. Cum se uitau mamele cu fete la dânsul. Ce mai ginere, surată, ce mai ginere! Fetele îl sorbiau din ochi. Iar el păsiă agale, cu mâna pe mânunchiul sabiei. Își purta ochii mândru în jurul său. Cum se schimbase lumea, de când s'a dus el! Alte fete, alți feciori în horă.

Vezi Todora Ursului e nevastă. Și Ioana lui Pavel are și copil. Și altele multe. Copile, pe cari în vremea lui nici nu le băgă în seamă, azi sunt fete mari. Pe unele abia le mai cunoaște. Și cât sunt de sficioase. Cum roșesc, când se uită la ele, par că li-e frică de el. Uită și Veronica Mitrului abia eră de 14 ani când s'a dus, și ce boboc de fată s'a făcut. Cum îl privește de galeș cu coada ochiului. Ce nevastă s'ar mai alege din fetița asta. Și apoi are și zestre, doar' e cea mai avută fată din sat. Dar Floarea Cucului? îi trăznii deodată prin gând. Fără voie caută cu ochii pe Floarea. Iar ea sta într'un colț singură și se uită la el, lung, lung. „Ei, își zise zmâcind din umere, Floarea-i frumoasă și harnică, dar e săracă. Apoi Veronica e și mai Tânără. În urmă ce mă leagă pe mine de Floarea? Doar' n'am făcut legământ cu ea.“ Și-și alungă gândul. Șerpele deșertăciunii îl mușcase amar de inimă.

Lăutarii începură o învârtită. Niculae luă la joc pe Veronica. Și toată ziua n'a lăsat-o din mâna. Fetele se coteau, babele bârfiau, dar ce-i păsă lui. Iar Floarea sta și se uită cu ochii scăldăți în lacrămi. Ea încă tot avea nădejde.

În sfârșit a treia zi de Paști s'a întors la cazarmă. La anul, după ce isprăvi cu cătănia, o luă de nevastă — pe Veronica Mitrului. Când ieșiau dela cununie Floarea Cucului s'a apropiat de mire și-i șopti:

„Niculae, s'a uscat măgheranu!“

Atâtă numai. Apoi se pierdu printre nuntăși. Niculae s'a făcut că nu o aude! Ori poate el a și uitat de mult măgheranul. Cine știe. La o lună după nuntă s'a dus și Floarea Cucului după cel dintâi peștor ce-i venise: un ficator din alt sat. S'a dus și dusă a fost. Lumea a uitat-o încurând. Cui îi mai pasă de o nevastă măritată într'alt sat?

*

Niculae a Fătului eră om harnic, muncitor și de treabă. Gospodăria-i mergeă strună. Se

pusese din adins pe avuție. Și avea spor. Cu nevasta o duceă bine. Aveau un băiat roșu și grăsuț ca un măr de mătasă. Niculae, de când îi ziceau „al Mitrului“, ajunse fruntaș în sat. Mai întâi l-au ales curator la biserică, apoi colector. Se vorbiă că la primăvară va fi ales primar. Dar deodată începă a slăbi din zi în zi tot mai tare. Fața i se îngălbinează văzând cu ochii. Dacă-l întrebai, spunea că nu simte nici o durere, poate mânca, poate lucră, numai obosește grozav și asudă noaptea. Apoi din când în când tușea greu, din coșul peptului. Unii ziceau că a răcit, alții spuneau că-i boala seacă. Babele ziceau că a ținut cineva zile asupra lui, ori e făcătură de undeva. Umblată pe la doftori, pe la vrăjitori, beută toate leacurile ce i le spuneau babele satului — dar înzădar. La jumătate de an nu eră de a-l mai cunoaște. Și plângă săracu, de căi se strângă înima când îl auziai. De altă dată strigă căt puteă, că el nu vrea să moară, căci i-e dragă nevasta și copilul, casa și curtea, plugul și carul, grajdul și vitele; i-e prea dragă viețea, i-e dragă lumea toată. Și cum strigă el aşa, deodată-l apucă tusa și tușea, tușea până rămâneă lășit, abia mai găfăia.

Intr'o noapte, în luna lui April, l-a dus de pe lume. Înmormântare ca a lui n'a mai văzut satul. Trei popi l-au petrecut la groapă. Era chiar Dumineca. S'a adunat lume multă. Părintele a ținut o vorbire pătrunzătoare. Plângă tot satul... Deoparte sta o străină. Portul o arăta că nu-i din sat. Fața-i era galbenă, obrajii supți. Nu plângă, numai sta înlemnită și se uită țintă 'n gura mormântului. Popa binecuvântă sicriul, și groparii lăsară încet mortul în groapă. Iar când cel dintâi bulgăr bubuind se rostogoli asupra sicriului, un țipet se auzi, un țipet sfâșietor. Și străina căză la pământ.

Era Floarea Cucului.

Simion Gocan.

Pagini străine.

— Ceasul de Iv. Turgheniev. —

(Urmare.)

V.

Trecuă iarăși două zile. Din întâmplare nimeni din casă nu-și aduse aminte de ceas. Tata avuse o mare neplăcere cu unul din clienții săi: aşa nu-i eră de mine, nici de ceasul meu. Eu, în schimb, într'una gândeam la ceas. Chiar aprobarea... presupusa aprobare a lui David, nu mă prea mângăia. El, din potrivă, n'o dovedeă prin nimic deosebit: o singură dată ăzise, — în treacăt — că n'a aşteptat dela mine atâtă îndrăzneală. Hotărît: jertfa mea m'a păgubit, nu mi-a adus mulțumirea cumpănătă, care o cereă amorul meu propriu.

Ba încă, pare că în adins veni chiar atunci la noi un cunoscut, un școlar de gimnaziu, fiul doctorului din oraș — și începù a se făli cu un ceas nou, și nu de argint, ci de aramă, ce i l-a dăruit bunică-sa...

În sfârșit, nu mai puteam răbdă, — tiptil mă furișai d'acasă, și începui a căută după băiatul cerșitor, căruia îi dasem ceasul.

Curând îl găsii: în curtea bisericii se juca în arșice cu alți băieți. Îl chemai la o parte — și, abia răsuflând și împiedecându-mă în vorbă, îi spusei, că tata și rudeniile mele s'au supărat, fiindcă am dăruit ceasul, — și că dacă s'ar încovi să mi-l dea înapoi, foarte bucuros i l-ăș plăti cu bani... Pentru treaba asta luasem cu mine o rublă veche cu chipul Elisavetei, întregul meu capital în bani-gata.

„Dar nu-i la mine, ceasul dumitale, — răspunse băiatul cu glas aprins și plângător; — l-a văzut tata, și mi l-a luat; apoi m'a și bătut. Ziceă, că de bună seamă l-am furat de undeva; că cine-i aşa de prost, să-mi cinstescă un ceas?!

— Cine-i tatăl tău?

— Tata? Trofimici.

— Dar ce-i dânsul? Ce treabă face?

— A fost soldat — „srăgeant.“*) A împlinit anii, acum n'are slujbă. Petecește ghete rupte și pune talpă nouă. Atâtă e treaba lui. Din asta trăește.

— Unde e casa voastră? Du-mă la dânsul.

— Te duc. Să-i spui și d-ta, că mi-ai

dăruit ceasul; mereu mă ceartă: „Hoțule“ și iarăși „hoțule!“ Si mama zice tot aşa: „cui, Doamne iartă-mă, sameni tu, de furi?“

Am pornit cu băiatul la casa lor. Locuiau într'o colibioară afumată, în fundul unei curți al unei fabrici arse de mult și lăsate în părăsire. Pe Trofimici și nevastă-sa îi găsirăm acasă. Fostul „srăgeant“ era un bătrân înalt de stat, vânjos și drept, cu favorite galbine-cărunte, bărbie nerăsă și o întreagă rețea de zbârcituri pe obraz și pe frunte. Nevastă-sa păreă mai bătrână decât el: ochii ei mărunți și înroșiți clipiau a jale, închiși și pe jumătate, în mijlocul unei fețe bolnăvicioase umflate. Oamenii aceștia purtau mai mult niște zdrențe întunecate decât îmbrăcăminte.

Am tălmăcit lui Trofimici, de ce am venit. El mă ascultă în tacere, fără să clipească și fără a-și luă de pe fața mea privirea să tămpită și încordată — adevărat „militar“.

„Sburdălnicie! — isbucnì el în sfârșit cu un bas hodorogit. — Ori, poate, aşa se poartă boierii? De bună seamă, de cumva Petika*) n'a furat ceasul — aşa-i trebuie! Bum! Să nu-și prindă mintea cu coconașii! Iar dacă l-a furat — apoi firește! Bum! bum! bum! Cu latul săbiei, ca și la cavalerie! Are să uite? Astfel de pildă? Aș!? Dop la vrană! Ia vezi ce istorie! Trăzni-l-ar!“

Vorba din urmă o rostii Trofimici cu un fel de glas chiuitor. Invederat nu se putea dumeri.

„Dacă ai voi, să-mi dai dumneata ceasul — începui să explic iarăș... nu cîtezam să-l „tutuiesc“, deși era soldat simplu — bucuros v'ăș plăti rubla asta. Mai mult, cred eu, nu face.

— Așa! — bombăni Trofimici, care tot nu se dumerise și, după vechiul nărv, stăgata să mă 'nghiță cu ochii, ca și când ași fi te miri ce comandant. — Așa-i treaba — ha? — Să vedem, s'o pișcăm!.. Uliano,**) tac! strigă nevestei sale, care era să-și căște gura. — Iată ceasul — adause el, trăgând

*) Petrică, Truică.

N. trad.

**) Iuliana.

N. trad.

lădița mesei: — dacă e chiar al dumitale — poftim ia-l; dar rubla de ce? Cum?

— Primește rubla, Trofimici, cap fără socoteală — începù a sbieră femeia. — Ti-ai pierdut mințile, bâtrâne? N'ai un ban pe suflet — și tai la palavre! Pletele tale în zădar le-au retezat, că — tot babă ești! Nimic nu pricepi... la banii — dacă te-ai socotit să dai îndărât ceasul!

— Uliană, tac; tu nespălato! — zise Trofimici. — Unde s'a pomenit una ca asta — să vorbești aici? Ce? Femeie — cap; ea să vorbească?.. Petika, nu te mișcă; că te bat, te omor!.. Iată ceasul!

Trofimici întinse ceasul spre mine, dar nu-l lăsa dintre degete.

Căzù pe gânduri, își plecă fruntea, apoi se uită la mine cu aceeaș privire fixă, tâmpită — și d'odată răcni:

„Unde-i? Rubla, unde-i?

— Iat-o, iat-o! — răspunsei iute scoțând moneta din buzunar.

Dar el n'o luă, ci mă tot privi. Eu potrivii rubla pe masă. Iar el, repede, o împinse în lădiță, îmi aruncă ceasul și, întorcându-se la stânga 'mprejur, lovind aspru cu piciorul în pământ, șueră cătră nevastă și cătră băiat: „Afară, haimanalelor!”

Uliana începù a gângăvî ceva — dar eu mă repezii în curte și de-acolo în stradă. Vârâi ceasul în buzunar și stringându-l vârtos în mâna într'o fugă îl adusei acasă.

VI.

Eră iar al meu, ceasul; însă nu-mi aduse nici un fel de placere. Să-l port, nu mă putteam hotărî; trebuia mai ales să ascund de David toată isprava. Ce-ar crede el despre mine, despre lipsa mea de caracter? Nici să încui în vre-o cutie nenorocitul ceas nu putteam: cutiile la noi le aveam în tovărăsie. Încercai să-l pitul când în vârful dulapului, când sub saltea, când după cupor... Si cu toate acestea, pe David n'am reușit să-l trag pe sfoară!

Odată, scoțând ceasul de sub podelele odăii, voi am să-i frec capacul d'argint cu o mănușă veche din piele de căprioară. David ieșise undeva în oraș; n'așteptam, să se 'ntoarcă curând... fără veste el intră în odaie.

Mă încurcăi rău, eră să scap ceasul, și de tot zăpăcit, cu față înoroșită de durere, începui a-l mișcă pe jiletă încoace și încolo; nici decum nu nimeriam buzunarul.

David se uită la mine și, după obiceiul său, zâmbi în tăcere.

„Ei, ce-i? — grăi în sfârșit. — Tu crezi, că eu n'am știut de ceas, că e la tine? L-am văzut în cea dintâi zi, când l'ai adus.

— Te încredințez... — începui aproape în lacrimi...

David dete din umeri.

„Ceasul e al tău; ești volnic, să faci cu el ce voiești.“

Zicând cuvintele acestea crude, ieși.

Eram descurajat. De astă dată, nu mai încăpea nici o îndoială: David, de fapt, mă disprețuia!

Aceasta nu putea să rămâie aşa.

„O să-i arăt eu lui“, gândii, stringând dinții, și îndată pornii cu pas hotărât în anticameră, căutai pe căzăcuțul*) nostru Iușka**) și-i dăruii ceasul!

Iușca era să nu-l primească; însă îl prevestii, că dacă nu primește ceasul, într'un minut îl sfarm, îl calc în picioare, îl sparg în bucătele, îl arunc în groapa de gunoi! El se gândi, chicoti și luă ceasul. Iar eu mă întorsei în odaie și, zârind pe David cetind din'r' carte, ii povestii isprava.

David nu-și ridică ochii de pe carte, ci mișcând din umeri și zâmbind zise: „Ceasul, în sfârșit, e al tău, și tu poți să faci orice cu el“.

Acum mi s'a părut, că David mă desprețuiește ceva mai puțin.

Eram deplin încrințat, că nici odată nu se va încumetă a se îndoie de caracterul meu; căci acest ceas, acest scârbos dar al scârbosului meu naș, deodată mi-se făcă atât de urât, încât nu eram în stare să 'nțeleg, cum a fost cu putință, să-mi pară rău după el, cum s'a putut să-l cerșitoresc dela un oarecare Trofimici, care va fi în buna credință, că m'a tratat generos.

Trecură câteva zile... Mi-aduc aminte, că într'una din ele ajunse și în orașul nostru veste mare: împăratul Pavel se sfârșise, și fiul său Alexandru, despre a cărui bunătate

*) Băiat servitor, îmbrăcat căzăceaște. **) Iliuț.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiuului“:
 N. Iosif. A. Cosciuc. V. Tordășianu. Em. Verzar. P. Dragits. Dr. I. Iancu. R. Simu. Dr. L. Borcia.
 I. Popescu. Dr. I. Stroia. I. Chirca. P. Lucuța. Dr. V. Stan. Teodor Andreiu.

de inimă și iubire de oameni se răspândiseră unele știri frumoase, urcă tronul. Vesta aceasta irită pe David grozav: putința reverderii, a unei apropiate revederi, a părintelui său, i se ivi îndată. Si tatăl meu se bucură.

„Pe toți exilații i-aduc acum îndărăt din Siberia, și pe fratele legor, probabil, nu-l vor uită!“ repetă el, frecându-și încet mâinile, tușind în aceeaș vreme, ca și când s'ar teme.

Trad. din originalul rusesc de E. Hodoș.

(Va urmă.)

Dări de seamă.

M. Sadoveanu: *Oameni și locuri*, Seria I., Edit. „Minerva“. București 1908.

Dacă ar fi să se pună un motto în fruntea acestui volum, aş pune, cu toată dreptatea, cred, chiar cuvintele autorului dela începutul volumului: „Cu oarecare rușine mărturisesc, că am o deosebită dragoste pentru rămășițele acestea ale barbariei din trecut“.

Rămășițele aceste ale barbariei din trecut, mănăstirile și călugării din dulcea Moldovă, cu tot alaiul de scumpe și neprețuite amintiri istorice, care le împrijmuesc ca o apoteză; constituie partea de forță a volumului de față, care e numai cel dintâi din serie. Trei-patru bucăți sunt doar, care nu aparțin de adreptul acestui ciclu (Istoria unei pălării, larmaroacele Sfântului Ilie, La Ciohorăni, Istoria pe scurt a târgului Pașcani) dar și aceste ne interesează mai de aproape prin faptul, că cea din urmă e în legătură cu copilăria autorului,

iar penultima este scrisă în 1898, o bucată de primătinerețe...

Intovărășind pe autor prin aceste sfinte lăcașuri, cari poartă pecetea altor vremuri, ne simțim și noi înălțați sufletește în fața mormintelor Voevozilor „dătători de legi și datini“, și împărtășim revolta autorului, când vedem, cum „civilizația“ noastră, în goana ei nebună, nescotește sfîrșenia și taina gloriei strămoșești. Mănăstirea lui Alexandru-cel-Bun azi-mâne nu va mai avea nici un rost; în locul ei vor lueră cu vrednicie câteva mașini, zvârlind până departe strigătul invingător al muncii... „Locurile aceste ne mișcă mai ales prin suferințele celorce au trecut pe aici altădată; amintirile dau glas vânturilor, dau ființă strecurărilor de neguri“.

Dar nu — întrerupe brusc autorul, în fața „civilizației“ ce se imbulzește și în aceste ferite lăcașuri a vre-

milor de glorie și umilință a trecutului — toate aceste nu mai au nici un rost.

E o pagină de ironie amară, o pagină, cum n' am mai cunoscut încă în volumele lui Sadoveanu, de aceea o și citez în întregime: „Un călugăr clipește din ochi și vorbește de niște vinuri și de niște mâncări; un „boer“ din târg râde și își aduce aminte cu glas tare despre o iubire a lui cu o Tigancă de prin partea locului; — cu toată credința mărturisesc că tot ce cugetam eu în fața trecutului trebuie să fi izvorit dintr-o imagine bolnavă. De ce ne-ar induioșă patimile și oamenii de altădată, de ce ne-ar induioșă ceice clădeau și nu ceice risipesc astăzi, căci în veșnicie, domnii mei, nimic nu se câștigă, nimic nu se pierde, iar munții, domnii mei, nu sunt decât niște munți, pe când civilizația, domnii mei, e civilizație și capitalul e capital; iar noi ca mâne nu vom mai fi și trebuie să ne grăbim a risipi căt putem mai mult, să sugrămăm căt vom putea mai iute pe cel umilit și slab, și să ne batem joc căt avem vreme de mormintele părinților noștri, — căci

Cerul zimbește
Câmpu 'nflorește
Moartea cosește.

Cetatea Neamțului „cea acoperită cu fulgere și îngrădită cu pustiu“ străjuiește „ca o fantomă incremenită“ asupra unor vremuri, cari nu mai cinstesc parăcă sfîntenia moaștelor și a grelelor zile de vechi vitejie. Azi nu se prezintă doar, ca un vechiu mormânt, fără cruce, fără lacrimi, fără amintire...

Călugării de azi, nici se prezintă și ei în felurite moruri: Părintele Narcis, cel cufundat între cărțile lui legate cu scoarțe tarzi la care a muncit o viață, singur pare un urmaș al vremilor bune, în jurul lui e tăcere și pustiu.

Alții călugări cresc și trăiesc prin mănăstiri ca niște

mărcini. Ion Pietraru e un haiduc în rasa de călugăr, fratele dela mănăstirea Secu e „un biet țaran amărît“, iar căt pentru maice, nu sunt nici ele mai abitir.

Maica Polixenia, arhondărija dela Agapia, întrebă pe oaspeți, dupăce înțelesese că aceștia aveau ceva la chimir: „Poate căutați case?.. Este o maică... Are o căsuță curată... Foarte vrednică maică... Vrednică și deșteaptă...“ Si spunând despre viață, ce se duce acolo pe timpul verii, când vin vizitatori foarte mulți, cucernica maică încheie: „Vin foarte multe familii nobili... și se petrece foarte frumos...“

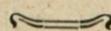
Aceeaș ironie ne întimpină și când trecem prin Humulești lui Creangă, unde urmașii au schimbat mult din casa măestrului povestitor, din motivul banal, că „știi, nu puteam să lăsăm aşa... Pe atunci erau altfel de oameni, acum sunt alte vremuri“; — și când ne întâlnim cu sora scriitorului Conta, maica dela mănăstirea Văraticul, care spune cu o supărătoare naivitate: „Aici vara felură lume vine și se îngrădește în jurul mănăstirii... Doar nu de geaba zice Văraticul Colț de Paris...“

Eră de prisos ca Sadoveanu să mai adaogă: „Bămai de grabă i s-ar putea zice Văraticului: Încă un vis pierdut!“

Cu atât mai vârtoș, cu cât vorbind de Humulești lui Creangă, spusește aşa de limpede: „Poezia multor lucruri din țara aceasta a plugarilor pierde — și numai Dumnezeu știe dacă civilizație se poate numi năvala barbară, care aşază pe curatul pământ al părinților noștri murdară orașelor, săracia unor mahalale de sălbatici, cuibul de molime din care curg spre sate vânturi de boli sufletești și de nerociri.“

Așteptăm cu dragoste seria a II-a din aceste povestiri atât de jالnice și atât de adevărate, în aceeașă vreme.

A. C.

Cronică.

Darwin. E un nume de care se leagă o epocă nouă a cugetării omenești. Darwin e creatorul biologiei moderne și intemeietorul teoriei evoluționiste. Cercetările lui au dat naștere la o nouă concepție asupra vieții și asupra lumii, au deschis orizonturi noi nu numai în științele naturale ci și în filozofie, etică etc.

Înainte de dânsul naturaliștii credeau că plantele și animalele din vremea lor există de când s'a creat lumea, că de atunci au toate insușirile și întreg felul lor de viață; credeau că, în cursul vremii, diferențele speciei de plante și de animale nici nu s'au înmulțit nici nu s'au împușnat. Mai târziu, când s'au descoperit, în coaja pământului, resturi de plante și de animale, cari se deosebeau de speciile existente, oamenii de știință credeau în teoria catastrofelor. Se presupunea anume că viață de pe pământ de repetițieori

a fost nimicită de niște catastrofe uriașe, în urma căroră s'a creat o nouă viață. O astfel de catastrofă uriașă ne povestește și Biblia: potopul lui Noe.

Unii dintre naturaliști și filozofi bănuiau că speciile plantelor și animalelor de astăzi sunt descendenții plantelor și animalelor, cari au trăit odată pe pământ. Bănuiau că vechea zicătoare: „Natura non facit saltum“ trebuie să cuprindă un adevăr. Chiar și mari naturalist suedezi, Linné, care credea că „Species tot sunt diversae, quot diversas formas ab initio creavit infinitum ens“, avea oarecare vederi evoluționiste. El formulase ipoteza că speciile unui gen se trag din aceeași specie. Lamarck, în a sa „Philosophie zoologique“, a încercat să explice chiar cauza schimbării formelor viețuitoare, atribuindu-o influenții mediului, încruzișării și întrebuișării sau neîntrebuișării organelor.

Cel ce a dovedit convingător teoria descendenții a fost Charles Darwin, născut la 12 Febr. 1809, în Shrewsbury (Anglia) din o familie, care dăduse două generații de naturaliști. La vîrstă de 22 ani, fără să fi

făcut studii speciale, pleacă cu vaporul „Beagle”, într-o călătorie de 5 ani, în jurul pământului. Singur ne spune: „că-

lătoria cu „Beagle” a fost cel mai însemnat eveniment din viața mea și mi-a hotărît toată cariera“.

A cutrierat coasta de răsărit și de apus a

Americei de sud, Brazilia, Paraguay, La Plata, Patagonia, Insulele Oceanului Indian, Noua-Zelanda, Australia etc. și a adunat un material bogat, a făcut studii și observații temeinice, pe care le-a folosit în lucrările lui de mai târziu. În opera sa, apărută la 1859, „Despre originea speciilor prin selecțiunea naturală, sau despre supraviețuirea varietăților mai favorizate în lupta pentru existență“, dovedește că speciile plantelor și animalelor să cum sunt astăzi nu au fost create fiecare în parte. Aceste s-au dezvoltat din forme mai inferioare, poate din patru până în cinci prototipuri; se poate chiar că plantele și animalele să se fi dezvoltat dintr-o singură formă primară. Cauzele acestei variații nesfârșite, inherente ființelor viețuitoare, sunt multe: și înainte de toate creșterea și reproducerea ființelor, apoi ereditatea în virtutea căreia descendenții moștenesc insușirile specifice ale părinților, fără să se asemene întru toate cu ei; ereditatea nedespărțită chiar de reproducere. Pe lângă aceste Darwin mai pomenește influența directă și indirectă a condițiunilor de viață, apoi întrebunțarea și neîntrebunțarea organelor, ca urmare a adaptării la condițiile de viață. Cel mai însemnat rol la crearea variaților, la diferențierea speciilor îl are însă selecțiunea naturală. În natură puterea de sporire a indivizilor e prea mare; ea dă naștere la lupta pentru traiu. În această luptă indivizii mai bine înzestrati, mai puternici supraviețuiesc, iar cei slabii pier. La animale se mai adaugă chiar și selecțiunea sexuală.

Astfel explică Darwin nașterea speciilor, pe care le întâlnim astăzi pe suprafața pământului. Teoria

descendenții a fost aplicată și la om. Darwin a presupus că și omul s'a născut dintr-o formă intermediară între maimuță și om. Cercetările de astăzi dovedesc, cu multă putere de convingere, înrudirea omului cu animalele. După teoria biogenetică a lui Haeckel, omul, ca orișicare animal, în desvoltarea lui individuală, ca făt, recapitulează desvoltarea întregei vieți animalice. (Ontogenia-Filogenia).

S'au făcut studii întinse, pentru a se dovedi, din punct de vedere anatomic, fiziologic și psihologic că omul nu e decât o formă perfecționată a regnului animal.

Teoria evoluției s'a aplicat chiar și la filologie și la literatură. Si aici există o luptă pentru traiu și o selecțiune naturală. Unele genuri literare (epopea) pier, ca să dea naștere la altele (romanul). Teoria evoluției în literatură a fost susținută de criticul francez Ferd. Brunetiére.

O. C. T.

*

O reunire hănică. „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiului“ a înălțat 20 de ani de muncă stăruitoare și rodnică. Activitatea acestei reuniri poate fi luată model de multe reuniri ale noastre. Din raportul general al comitetului central, întocmit de dl Victor Tordășianu, neobositul ei secretar, vedem că reunirea a aranjat până acum 17 expoziții de vite de prăsilă, 10 cursuri speciale de pomărit, 58 de întruniri agricole și prelegeri economice poporale, 4 expoziții de poame, struguri și derivatelor lor. A înființat 10 tovărașii agricole și 13 însoțitori de credit sistem Raiffeisen. Tot această reunire a aranjat, în 1902 prima expoziție de industrie de casă și a alcătuit prețioasele albumuri de cusături și țesături, din care publicul cunoaște albumul publicat de dl D. Comșa sub titlul „Din ornamentea română“. Reuniunea a mai aranjat și expoziții de copii, de care ne-am ocupat mai pe larg într'un număr trecut.

Aceste câteva informații pot da o icoană a hăncuieci ce-au desfășurat-o oamenii care au condus reuniunea agricolă din comitatul Sibiului.

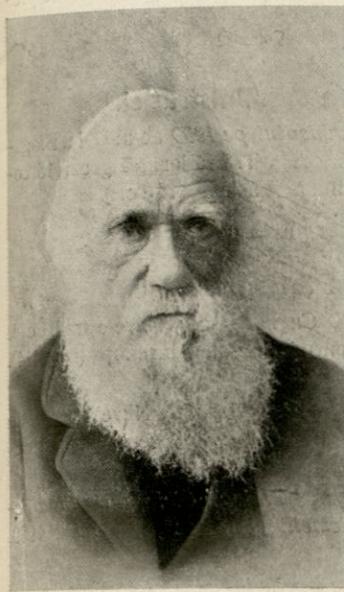
Cu deosebită placere publicăm în acest număr fotografie comitetului central de astăzi al acestei reuniri vrednice de cinstea tuturor oamenilor care înțeleg munca conștientă și sistematică pentru înaintarea țăranimii noastre.

T. C.

Conferințe în Brașov. Cu începerea postului Paștelor s'au reinvenit și conferințele Asociației. Primul conferințiar din seria aceasta, dl prof. Tit Liviu Blaga, a întreținut publicul, — nu prea numeros de altfel, — cu o temă interesantă din astrofizică: viața în univers. Drept introducere a insistat, foarte la loc, asupra influenței edificătoare a profundiilor studiului astronomiei. Apoi a vorbit despre imensitatea spațiului și pluralitatea lumilor și a trecut la sistemul nostru solar insistând asupra motivării despre existența vieții organice pe unele corperi cerești, vorbind în special despre ființele, care se presupun, că și duc veacul pe Marte și cu care ai noi încercă să comunice.

L.

*

Charles Darwin.

Revista „Transilvania“. Organul „Asociației“, după doi ani, a reinviat sub forma lui științifică-literară. În cuvântul cătră cetitorii, scris cu multă căldură de dl Andrei Bârseanu, se povestește trecutul de 40 de ani al revistei „Transilvania“. E o poveste de muncă și de insuflare, din cari nu lipesc nici momentele de dibuire și de amortire. Reinviată, nădăjduim că această revistă va umplea un gol în mișcarea noastră culturală mai nouă, care se pare tot mai bogată și tot mai serioasă. Lipsează un organ de publicitate în care să se adune contribuțiile la istoria noastră națională și la istoria noastră literară. Ne lipsează revista în care să se publice studii de popularizare în domeniul științelor pozitive și din domeniul filozofiei. Se simțează lipsa unei publicații, care să se ocupe sistematic cu monumentele noastre vechi, cu etnografia și cu arta noastră poporala. Dacă „Transilvania“ va reuși să îndeplinească acest gol, credem că întreg publicul românesc o va sprijini din toată inima, ca încurând să poată apără lunar. Secțiile științifice-literare ale „Asociației“ au îndatorirea de a se ocupa serios de această revistă, făcând-o să fie întru toate corăspunzătoare așteptărilor.

T.

Poșta Redacției.

— Manuscrisele nu se înapoiază. —

P. D. Brăila. Iți mulțumim din toată inima pentru dragostea ce ne-o arătați. Regretăm însă că versurile ce ne-ați trimis, având scăderi, nu pot fi publicate. Strofe ca cea de mai la vale nu merg:

Din clarul albăstrelor zări
Iți e se luceferi 'n cale,
Și luna, să treci ca 'n visări
Ti-așterne covor de opale
Din clarul albăstrelor zări.

Pentru cronicarul „Sămănătorului“. Răspunsul „scurt și indesat“, scris într-un stil de vătaf de curte, e vrednic numai de dispreț și de compătimire. A face câteva abonamente — când celce te rugă socotează că are de a face cu un om cinstit — nu înseamnă a căștigă subvenții. O știți prea bine! Dacă totuși perzistați să falșificați și să denunțați, ca oricare laș ce nu mai găsește alte mijloace de luptă... compătimirile noastre.

G. D. Bpesta. Sonetul e mai bine să nu-l publicăm. Sentimentul curat ce i-a dat ființă, nu e vrednic de forma slăbușă în care l-aîntrupat.

I. Gh. Blaj. Cu astfel de poezii nu vom putea șterge „pata veacului de rușine“. Mai puțină declamație și mai mult talent ne vor scăpa, la toată întâmplarea, mai repede de „durerea lungă“.

Moldova. 111. Ce să faceți cu poeziile? Să le publicați, dacă credeți că sunt bune. „Pentru națiune“ nu spune nimic. „Cântecul“ cu motive populare are întorsături frumoase, dar nu destul de original și nou, ca să poată fi publicat.

N. I. (Burla). Nu cunoaștem nici o revistă de natură celor înșirate.

P. Cepiu. E una și aceeaș revistă. Măsuri de precauție.

Poșta Administrației.

Am primit abonamentul pe 1909 dela: D. M. Bragadiru, București (25 cor); T. Brătianu, Tigveni (16 coroane); Bibl. parohială, Văsiești (14 cor.).

Bibliografie.

Paul Bourget, *Cuvântul dat*, Nuvele trad. de I. Gr. Periețeanu, București, „Bibl. pentru toți“ (nrul 414). Pr. 30 bani.

H. Sienkiewicz, *Pentru pâine*. Nuvelă trad. de Șt. Gr. Berechet. București, „Bibl. pentru toți“ (nrul 422). Pr. 30 bani.

D. Vasiliu-Bacău, *Istoria Civilizației, Viața Fericită, Educația Femeii*. „Minerva“, București, 1909. Pr. 30 bani.

N. Iorga, *Unirea principatelor*. Vălenii-de-munte, 1909. Prețul 80 bani.

Alexandru Russo, *Scrieri*, publicate de V. Haneș. Ed. „Academia română“. Prețul 5 lei.

Catalogul manuscriselor grecești, întocmit de Constantin Litzica. Ed. „Academia română“. Prețul 12 lei.

Din „Biblioteca românească“ ed. Socecu, București, au apărut numerele:

32—34. A. Davila, *Vlaicu Vodă*, dramă în 5 acte, în versuri. Pr. 80 bani.

35. L. Tolstoi, *Ivan Prostul*, poveste. Trad. din rusește. Pr. 30 bani.

36. Guy de Maupassant, *Sicilia*, descriere de călătorie. Pr. 30 bani.

38. Șt. O. Iosif, *A fost odată*. Poveste în versuri. Pr. 30. bani.

39—40. M. Kogălniceanu, *Im bunătățirea soartei făranilor*. Două cuvântări. Pr. 55 bani.

42—44. P. Ciorogariu, *Cântece din popor*, cu note muzicale. Pr. 80 bani.

48—50. „*Unirea*“ (24 Ianuarie 1859), cu prilejul împlinirii a 50 de ani dela Unire. Cu numeroase ilustrații. Pr. 80 bani.

Din „Biblioteca pentru toți“, ed. librăriei Alcalay, București, au apărut numerele:

412. Sv. Cech, *Cântecele sclavului*, tr. de P. Lișteveanu. Pr. 30 bani.

403. „*Mihail Kogălniceanu*“, acte, scrieri și discursuri. Pr. 30 bani.

Redactor: OCT. C. TĂSLĂUANU.